

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

De la Luca cefire

DOAMNE, ÎNVAȚĂ-NE SĂ NE RUGĂM...

Rugăciunea e modul nostru de a sta de vorbă cu Dumnezeu. Vorbim și între noi, ne adresăm și noi cereri unii altora, dar acestea sînt rugămîni. Rugăciuni îi adresăm numai lui Dumnezeu și celor binecuvîntați de El a fi mijlocitori, Maicii Domnului, îngerilor și tuturor sfinților. Cuvîntul rugăciune are din cele mai vechi timpuri sens sacru, de convorbire sfințită, de recunoaștere a unei distanțe, a unei diferențe calitative între cel ce se roagă și Cel care primește rugarea. Cuvîntul presupune recunoașterea existenței lui Dumnezeu, ca persoană cu care se poate dialoga, care aude, înțelege și are puterea nelimitată de a răspunde cum vrea, cînd vrea, cui vrea, potrivit unor criterii cunoscute în chip absolut numai de El, dar din care o parte ne-au fost dezvăluite și nouă prin Iisus Hristos.

Cel care se roagă crede. Cel care nu știe de crede ori nu, dar se surprinde adresînd în gînd un crîmpei de rugăciune, la bucurie sau la ne-caz, crede. Dacă n-ar crede, rugăciunea ar fi o absurditate. Ar fi vorbire de unul singur, monolog, nu dialog. Despre cei care vorbesc fără interlocutor, zicem de obicei că nu-s în toate mințile. Pe cel ce se roagă, îl salvează de la această acuzație credința lui neîndoieșnică în existența personală, nevăzută dar prezentă, a interlocutorului, a lui Dumnezeu.

Dialogul cu Dumnezeu e firesc, tot așa cum sînt firești și convorbirile dintre noi oamenii. Noi ne ajutăm unii pe alții, ne învățăm unii pe

alții, ne dăm sfaturi, ne împletim destinele în conviețuirea socială, depindem unii de alții, creem bunuri printr-un sistem de diviziune a muncii, așa încît ne folosim unii de realizările și de munca altora. Dumnezeu fiind creatorul nostru, Cel ce ne-a dat viața și ne-o veghiază prin Providența Sa, este și El implicat în destinele noastre, și nu e oare drept să fie consultat, să fie rugat să mai intervină ici și colo, și să corecteze ceea ce noi, prin voința noastră sau prin anumite determinări omenești am făcut să nu iasă socoteala tocmai bună? Se pot pune, pe bună dreptate, unele întrebări: Dar Dumnezeu vede și fără să-I spunem noi ce trebuie de făcut și de corectat, de ce nu intervine fără să fie rugat? Și de ce lasă unele lucruri să se desfășoare pe căi care nu corespund ordinii dorite de El și adesea nici intereselor oamenilor?

Dacă ne aducem aminte că Dumnezeu ne-a creat liberi, că ne-a dotat cu rațiune și cu liber arbitru, cu capacitatea de a alege noi înșine între bine și rău, spre a face din noi ființe libere, nu automate manevrate de voința Sa, atunci răspunsul la întrebările de mai sus, se lămurește cu ușurință. Știm că sîntem liberi, ne convine să fim liberi, dar nu întotdeauna ne întrebuițăm libertatea cum ar trebui. Uneori nu ne ies socotelile. Uneori în socotelile noastre intervin și

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ

Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

Dumnezeu, unul în ființă și întreit în persoane

La temelie credinței creștine se află învățătura despre Dumnezeu Cel închinat în Treime. Noi credem și mărturisim că este un singur Dumnezeu, adică o singură Ființă dumnezeiască; dar în această Ființă dumnezeiască una deosebim trei Persoane sau ipostasuri dumnezeiești, fără să le despărțim și fără să le amestecăm: Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt.

Dacă adevărul despre unitatea lui Dumnezeu (monoteism) a fost cunoscut de iudei, din revelația Vechiului Testament (cf. Deut. 6, 4 etc.) și a fost presimțit de păgîni (cf. F. Ap. 17, 23), învățătura despre treimea Persoanelor dumnezeiești a fost descoperită desăvîrșit numai la „plinirea vremii” (Gal. 4, 4), de către Fiul lui Dumnezeu întrupat, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Dogma creștină a Prea Sfintei Treimi este o mare taină, care nu poate fi pătrunsă de mintea omenească. Cunoașterea acestei taine o primim din credință.

Învățătura despre unitatea Ființei și trinitatea Persoanelor în Dumnezeu ne este înfățișată în modul cel mai lămurit în Noul Testament. Toate cele trei Persoane dumnezeiești se manifestă la Botezul Domnului în Iordan (Mt. 3, 16—17 și loc. par.). După înviere, Mîntuitorul îi trimite pe Apostolii Săi zicînd: „Drept aceea, mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh” (Mt. 28, 19). În aceste cuvinte apare în modul cel mai clar distincția între Persoanele divine; cele trei Persoane sînt numite cu nume distincte și articulate: „Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt.” Pe de altă parte, expresia „în numele” este un aramaism care indică persoana.

În Epistolele Noului Testament găsim o serie întregă de formule treimice, în care apar împreună cele trei Persoane dumnezeiești (Rom. 8, 14—17; 15, 15—16; I Cor. 12, 4—6; II Cor. 1, 21—22; Gal. 4, 4—6; Ef. 2, 18—22; 3, 14—17;

4, 4—6; 5, 18—20; Evr. 2, 2—4; I P. 1, 1—2; 4, 14 ș.a.). Sf. Apostol Pavel îi binecuvîntează pe credincioși în numele Sfintei Treimi: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărțirea Sfîntului Duh să fie cu voi cu toți” (II Cor. 13, 13).

Sfînta Tradiție completează și lămurește cele cuprinse în Sfînta Scriptură, mărturisind constant credința în Prea Sfînta Treime. Scrierile Părinților Apostolici (Sf. Clement Romanul, Sf. Ignatie Teoforul, Sf. Policarp al Smirnei etc.) precum și cele ale apologetilor veacului II (Sf. Iustin Martirul și Filozoful, Atenagora, Sf. Teofil al Antiohiei) conțin mărturii elocvente despre credința dintotdeauna a Bisericii cu privire la Dumnezeu Cel unul după Ființă și întreit în Persoane. Vechile simboluri de credință precum și unele imnuri și cântări bisericești foarte vechi, cum sînt Doxologia cea mică (Mărire Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh) și „Lumină lină” sînt și ele mărturii importante ale dogmei Sfintei Treimi.

Marii Părinți bisericești din veacurile IV—V au afirmat și au adîncit dogma Sfintei Treimi în lupta lor împotriva ereziilor antitrinitariene (arianismul și macedonismul, mai ales).

Cele trei Persoane dumnezeiești, una după Ființă, se disting între Ele prin însușirile personale. Sfînta Scriptură ne vorbește îndepăroape și despre fiecare dintre cele trei Persoane dumnezeiești, adică despre Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul și Dumnezeu Duhul Sfînt.

Dumnezeu Tatăl. Încă în Vechiul Testament Dumnezeu este numit adeseori „Tată” sau „Părinte”, acest titlu referîndu-se mai ales la Dumnezeu ca creator și proniator al lumii (Deut. 32, 6; Mal. 2, 10 ș.a.). Mîntuitorul vorbește adesea despre prima Persoană a Sfintei Treimi, dîndu-I numele de „Tată”. Intr-adevăr, pen-

tru Mîntuitorul Iisus Hristos, prima Persoană a Sfintei Treimi nu este o abstracție rațională, fără contact cu lumea. Dumnezeu este Tatăl, Părintele. Domnul spune: „Tatăl vostru unul este, Cel din ceruri” (Mt. 23, 9). În cele patru Sfînte Evanghelii, calificativul „Tată” este aplicat lui Dumnezeu de 170 ori (dintre care de 109 ori în Ev. de la Ioan).

Cuvîntul „Tată” aplicat lui Dumnezeu are două sensuri în Noul Testament: pe de o parte, el se referă la paternitatea lui Dumnezeu ca creator al lumii și mai ales al oamenilor, iar pe de altă parte el se referă la faptul că Dumnezeu este Tatăl Fiului sau al Cuvîntului veșnic. El este Tatăl nostru, al oamenilor (Mt. 5, 45, 48; 6, 6, 8, 9, 14; 10, 29; Lc. 11, 2, 9—13 etc.). Dar Mîntuitorul Îl numește pe Dumnezeu „Tată” al Său (Mt. 7, 21; 10, 32—33; 12, 50; 15, 13; 16, 17; 18, 10, 19, 35; Mc. 8, 38; Lc. 2, 49; 22, 29 etc.), această expresie indicînd o relație unică a Sa cu Dumnezeu Tatăl. Căci Fiul lui Dumnezeu nu este creat, nici nu este adoptat sau înfiat de Tatăl, ca noi, oamenii (Gal. 4, 5), ci El se naște din Tatăl din veci (In. 1, 14). Mîntuitorul Iisus Hristos este Fiul Cel „Unul născut” al Tatălui (In. 1, 14, 18; 3, 16, 18; I In. 4, 9). Iar Tatăl I se adresează zicînd: „Tu ești Fiul meu, Eu astăzi Te-am născut” (Ps. 2, 7).

Dar Tatăl nu numai că Îl naște pe Fiul din veci, ci El Îl precede pe Duhul Sfînt, tot din veci. Mîntuitorul spune despre Duhul Sfînt că El „de la Tatăl purcede” (In. 15, 26).

Tatăl, așadar, nu-și primește existența de la nimeni altcineva, El nu are cauză. Insușirea Lui personală este aceea că El nu este nici născut, nici purces. El este principiul sau izvorul celorlalte

Pr. asist. Vasile Mihoc

(Continuare în pag. a 3-a)

Prioritatea binelui în evenimentele existențiale ale credinciosului

Cuvîntul bine — și derivatele lui, binefacere, binecuvîntare — este moștenit din latinește, unde bonus are însă un conținut mult mai complex, precum: bogat, frumos, drag, favorabil, virtuos.

Binele exprimă o apreciere. Cuvîntul este un apreciativ al persoanelor sau al lucrurilor, care produc impresii plăcute. Un om bun presupune o persoană cu însușiri pozitive. Omul bun săvîrșește fapte folositoare. Intrată în ritualul bisericesc binecuvîntarea înseamnă invocarea belșugului și a fericii asupra cuiva.

Sfînta Scriptură vorbește adesea despre bunătatea firească a făpturilor și cu osebire a omului. Despre starea generală a făpturilor din Paradisul terestru ea scrie: „...erau foarte bune” (Fac. 1, 31). Aprecierea „foarte bune” se referă cu osebire la om, care a fost fără vicii, căruia îi lipsea ideea de ceva necurat sau rău. „Omul e făcut pentru bine ca pasărea pentru zbor” zice Iov, pentru că bunătatea omului e de origine naturală.

După săvîrșirea răului omului i s-au deschis ochii și a cunoscut că este „gol”, adică a înțeles că s-a scuturat de virtutea binelui și a văzut prăpastia în care s-a scufundat părăsind binele.

Deci răul n-a avut ființă proprie ci s-a produs în urma lepădării binelui, precum ochii au fost creați dar orbirea s-a produs abia în urma pierderii ochilor, în urma unui accident sau din motive de boală.

Scriitorii biblici stimulează binele material și binele duhovnicesc, starea în care omul înnoit prin harul Duhului Sfînt poate săvîrși binele învingînd răul: „să nu încetezi de a face binele, căci vom secera la timpul său...” (Gal. 6, 9) zice Sfîntul Pavel. Al-teori Apostolul spune: „Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele” (Rom. 12, 21).

Buni cunoscători ai sufletului, autorii biblici au fixat de la în-

ceput aspectul cel dinafară al anumitor oameni: „Dacă faci binele ești cu fruntea sus”, zice Avel ucigașului de oameni Cain.

Cu alte cuvinte omul bun, împăcat cu sine și cu alții ține fruntea sus, înălțată, privește cu demnitate. E cazul oamenilor virtuosi.

Forma cea mai înaltă a binelui o constituie viața sufletească, pusă în slujba lui Dumnezeu, care este binele suprem și absolut. Cine slujește cu adevărat pe Dumnezeu slujește și oamenilor. De aceea în Sfînta Scriptură i se dă binelui o valoare realistă pentru că viața trebuie temeinicită pe bine. Frumusețea vieții este legată hotărîtor de trăirea binelui, de practicarea binelui.

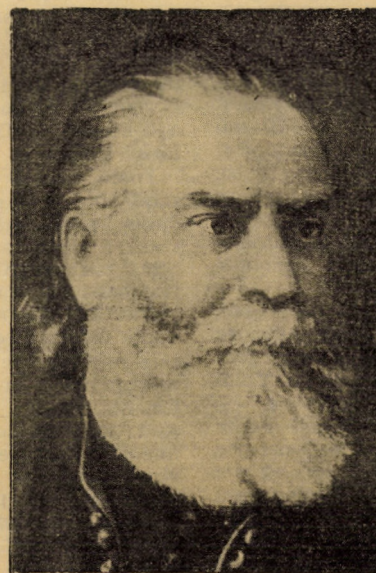
Iată de ce dătătorul de legi și datini Moise spune: „Iată pun înaintea voastră binele și răul, alegeți binele ca să trăiți” (Deut. 11, 19). Autorul biblic socotește binele între valorile prioritare pentru că binele este un lucru mare. Binele constituie încoronarea vieții practice a insului. Psalmistul constată că „fericit este omul care binele de rău îl alege și n-ascultă niciodată sfatul celor fărădelege” (Ps. 1, 1).

Omul care s-a impus în istoria spirituală printr-un fel de renaștere pentru antichitatea aceea cu multe slăbiciuni este prorocul Isaia. El dă o altă direcție binelui și introduce o morală superioară în relațiile dintre oameni, afirmînd ideea că numai unindu-se în cele bune oamenii pot deschide o epocă nouă. Cînd spune: „Vai de cei ce zic răului bine și binelui rău” (5, 20) face un avertisment împotriva răului, dar freamătă de nerăbdare pentru săvîrșirea binelui: „Învățați să faceți binele” (1, 17) e un apel pe care neconținut îl re-

Pr. prof. Nicolae Neaga

(Continuare în pag. a 2-a)

Preotul Ioan Popescu — pedagog și profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu



Profesorii Institutului teologic din Sibiu au fost adevărați luminători, torțe care s-au mistuit luminînd și încălzind inimile și mințile a mii de tineri care au devenit și ei la rîndul lor luminători și povățuitori ai credincioșilor. În galeria ilustrilor dascăli

de la acest venerabil așezămînt de cultură teologică, un loc de cîntec îl ocupă și preotul Ioan Popescu, pedagog luminat și profesor eminent.

Ioan Popescu s-a născut la 18 iulie 1832 în Cața, jud. Brașov, dintr-o familie preotească. Tatăl său a fost paroh în Cața și protopop al Cohalmului (azi Rupea), iar mama sa era nepoată de frate a episcopului Vasile Moga de la Sibiu. La vîrsta de șapte ani rămîne orfan de tată. Mama sa rămasă văduvă cu trei copii află în credința strămoșească izvorul dătător de putere în lupta vieții și această credință a și implantat-o în sufletele primitoare ale copiilor ei. Ea a jertfit totul pentru a-și putea da pe fiul ei Ioan la școală. Astfel școala primară a frecventat-o în comuna natală, iar studiile secundare la liceele din Odorhei, Brașov și Blaj unde își ia bacalaureatul fiind remarcat ca un elev eminent.

Ascultînd de glasul sufletului său, deșteptat și sprijinit de ru-

Pr. Nicolae Dura

(Continuare în pag. a 3-a)

Doamne, învață-ne să ne rugăm...

(Continuare din pag. 1)

alții, cum intervenim și noi în ale altora. Uneori ne găsim la răspundere și ne vine greu să ne decidem asupra direcției în continuare; alții ni se pare că totul s-a blocat în fața noastră și ne amenință disperarea. Ei bine, atunci cerem o intervenție. O cerem și unii altora. O cerem însă mai cu seamă lui Dumnezeu. Să ne descurce, să ne orienteze, să ne ajute.

Cei care păstrează neîncetat contactul cu Dumnezeu au șansa unei asistențe permanente. Voința lor liberă, capacitatea de hotărâre e ajutată de lumina harului dumnezeiesc, ca să aleagă întotdeauna binele, să nu apuce pe căi greșite, de pe care drumul de întoarcere e, după aceea, greu și anevoios. A cere asistența lui Dumnezeu, e a dori să ne orientăm voința, gândirea și simțirea, în sensul celor voite de El, a Binelui, Adevărului și Dreptății.

Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție în care se află tot ceea ce a crezut Dumnezeu că trebuie să știm, pentru a ne asigura o viață fericită pe pământ și mântuirea veșnică, sînt străbătute de la un capăt la celălalt de îndemnul la rugăciune. Ni se dă încredințarea că pe această cale stăm în directă legătură cu Dumnezeu, că numai așa îl avem aproape de noi și îi reinnoim interesul pentru noi. Pentru că prin rugăciune și noi ne arătăm interesul pentru El, îl recunoaștem, ne înscriem în ordinea spirituală, în sistemul în care El cuprinde universul mare și universal mic, cosmosul și pe om. Fără rugăciune, ieșim din sistemul Său și rămânând afară, nici El nu ne mai cuprinde în sistemul Său. Ne lasă în libertatea noastră absolută, chiar cea fără El. Și, bineînțeles, El nu pierde nimic. Noi ne lipsim de asistența Lui.

Iisus însuși a fost, cit a fost pe pământ, în contact permanent cu Tatăl prin rugăciune (Matei XIV, 23; XXVI, 36; Marcu I, 33; VI, 46; Luca V, 16 etc.). Și ca unul prin care ne-a venit descoperirea dumnezeiască, ne-a învățat și pe noi cum să ne rugăm. La întrebarea apostolilor: „Doamne, învață-ne să ne rugăm” (Luca XI, 1), le-a indicat rugăciunea „Tatăl nostru”, genială sinteză teologică, șazeică de cuvinte ce cuprinde esența întregii Dogmatici, de la ontologie la eshatologie, și esența tuturor raporturilor posibile și necesare dintre om și Dumnezeu.

Mintuitorul arată însă că această rugăciune trebuie însoțită și de o transformare interioară. El găsește cel mai eficace criteriu de control al acestei transformări. Sau mai exact, de autocontrol: „Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-vă și vouă Tatăl vostru Cel cereșc” (Matei VI, 14). Și invers. Raportul cu Dumnezeu prin rugăciune tinde nu să dea vreo satisfacție lui Dumnezeu, cu care El nu are ce face; scopul e tocmai transformarea omului dinlăuntru, apropierea omului de chipul și asemănarea cu Dumnezeu. Dacă Dumnezeu are atributele de „Iertător”, „bun”, „iubitor”, El nu le exercită automat, la o simplă apăsare pe buton, prin cuvânt. Butonul declanșează aprinderea luminii, numai când e apăsat de un fascicol de lumină din noi înșine. Pe bună dreptate spunea teologul-martir Bonhoeffer, că mulți creștini s-au cam învățat cu un „har ieftin”, căpătat pe nimic de la Dumnezeu. El atrage atenția că harul e „scump” și trebuie plătit cu echivalențe pe plan omenesc.

Parafrazând un alt criteriu al Mintuitorului: „Ce vrei să-ți faci tu oamenii, aceea fă-le și tu lor”, am putea zice că e tot atât de valabil și: „Ce vrei să-ți faci tu Dumnezeu, fă tu oamenilor.” E drept că uneori Dumnezeu ne mai dă și pe credit, ne dă în avans, dar trebuie să se știe că așteaptă întotdeauna să ne plătim datoriile.

Mintuitorul ne învață deci cum să ne rugăm. Din exemplul Său și din ale ucenicilor, aflăm și alte lucruri în legătură cu rugăciunea. Astfel, aflăm că ea trebuie să se conjuge cu „privegherea”: „Priveghiați și vă rugați” (Matei XIV, 38; I Petru IV, 7) și că trebuie să fie o convorbire fainică, nu una de paradă; să fie o convorbire serioasă pe coardele cele mai sensibile ale ființei noastre, în profunzimile grave ale misterului relației om—Dumnezeu: „Iar când vă rugați, nu fiți ca tâtarnicii cărora le place, prin sinagogi și prin colțurile ulițelor, stînd în picioare, să se roage, ca să se arate oamenilor; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor” (Matei VI, 5). Ce logică și ce încheiere de bun simț, lapidar și aproape frizând humorul: „Au vrut să-i vadă oamenii? — au obținut ce-au vrut! Alit.”

Despre cum trebuie făcută adevărata rugăciune, Mintuitorul povățuiește așa: „Tu însă, când te rogi, intră în camera ta și, închizînd ușa, roagă-te Tatălui tău care este în ascuns, și Tatăl tău, care vede în ascuns îți va răsplăti ție.” Și mai departe: „Cînd vă rugați, nu spuneți multe ca păgînii, că ei cred că în multa lor vorbărie vor fi ascultați. Deci nu vă asemănați lor, că știe Tatăl vostru de cele de care aveți trebuință mai înainte ca să cereți voi de la El” (Matei VI, 6—8). Dumnezeu vrea să vadă doar încotro înclină voința, alegerea noastră. Acest lucru trebuie să i-L spunem noi. Așa vrea El.

Tot în categoria învățăturilor cu privire la cum trebuie să ne rugăm, intră și povățuie de a ne ruga „cu credință”. Numai atunci putem fi siguri că vom primi (Matei XXI, 22). De asemenea, vom primi numai dacă, rugîndu-ne, încetăm de a mai face răul. Dacă îl facem în continuare,

ne rugăm degeaba (Marcu XII, 40), tot așa cum ne rugăm în zadar, dacă nu iertăm (Marcu XI, 25—26). Sfânta Scriptură ne arată și felurile moduri de a ne adresa lui Dumnezeu: prin cuvinte (Luca XI, 1—4), prin cîntări (F. Ap. XVI, 25) și în cuget, prin meditație. O rugăciune curată eliberează cugetul rău de păcat (F. Ap. VIII, 22).

Cînd vrea să dea exemplu de cum nu trebuie să ne rugăm, Mintuitorul povestește pilda Vameșului și a Fariseului. Fariseul din această povestire este exemplu clasic despre felul cum mîndria dărimă toate eforturile de a îndeplini riguros îndatoririle ce revin celui mai bun credincios, potrivit normelor morale religioase. Căci Fariseul din parabolă îndeplinea totul cu rigurozitate, dar și cu mîndrie, judecînd pe alții, comparîndu-se, diferențîndu-se, înălțîndu-se.

La întrebarea cînd să ne rugăm, Sfânta Scriptură nu pune limite. „Rugați-vă neîncetat”, spune Sfîntul Pavel (I Tes. V, 17; Rom. I, 9—10). „Faceți în toată vremea tot felul de rugăciuni și de cereri” (Efes. VI, 18), „ziua și noaptea” (I Tes. III, 10; II Tim. I, 3). Se știe că monahii dintotdeauna au pus în practică această povățuie a rugăciunii neîncetate, ei rostind o rugăciune scurtă, ce constă din invocarea numelui lui Iisus: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul.” Ea se poate rosti și în timpul muncii, și în timpul mesei, și în mers, în orice răstimp de răgaz și adesea se automatizează în așa fel, încît se rostește în gînd și în timp ce monahul stă de vorbă cu cineva, sau cîntă sau citește. Cînd unii din ei mișcă meta-niile pe degete, stînd de vorbă, e semn că se și roagă. Rugăciunea aceasta nu e însă numai „specialitatea” monahilor, ea poate fi rostită de oricine poate și vrea.

Unde să ne rugăm, e o altă întrebare care se pune în legătură cu rugăciunea. Am văzut o recomandare a Mintuitorului de a intra „în camera ta” (Matei VI, 6). Dar aceasta nu înseamnă că „numai” în camera ta. Mintuitorul însuși a fost la templu și s-a rugat. Intră în „camera” ta, mai are și sensul de a intra în adîncul tău de taină și acolo a te întîlni, în taină, cu Dumnezeu. Camera aceasta e pururea cu tine. Mintuitorul s-a rugat și în templu și singur (Matei XIV, 23) și în loc pustiu (Luca V, 16). Așa făceau și apostolii. Se rugau și în singurătate și toți împreună (F. Ap. I, 14) și la templu (F. Ap. III, 1; XXII, 17) și pe tîrmul mării (F. Ap. XXI, 5), cu un cuvînt, peste tot. Nu există nici o interdicție de spațiu, tot așa cum nu există nici o interdicție de timp. „În tot locul”, îi scrie Sfîntul Pavel lui Timotei (I Tim. II, 8).

La întrebarea ce să-i cerem lui Dumnezeu prin rugăciunile noastre, nu trebuie să ne dea nimeni răspunsul: știm noi înșine întotdeauna, ce să cerem. Alit doar că, uneori, putem abuza, devenind egoiști prin cererile noastre, uitînd să mai și mulțumim pentru cele ce ni s-au dat și uitînd că nu sîntem doar noi pe lume, și că doar nouă ni se cuvine totul. Sîntem învățați de Sfînta Scriptură și de Sfînta Tradiție să facem rugăciuni pentru noi (Evrei XIII, 8), pentru alții (F. Ap. VIII, 24; Efes. I, 16; Filip. I, 4; Colos. I, 9; I Tes. I, 2), să exprimăm cereri și dorințe (Efes. VI, 18), să mulțumim și să mijlocim pentru noi și pentru alții (I Tim. II, 1), să ne rugăm pentru cei ce ne vatămă și ne prigonesc (Matei V, 44; Luca VI, 28), să ne rugăm să nu intrăm în ispită (Luca XXII, 40, 46), să cerem totul în numele lui Iisus (Ioan XIV, 13; XV, 7, 16; XVI, 24) și să cerem și altora rugăciuni pentru noi, cum făcea permanent Sfîntul Pavel (Rom. XV, 30; II Cor. I, 11; Col. IV, 3; I Tes. V, 25).

Sfîntul Iacob scrie: „Este vreunul din voi în suferință? Să se roage. Este cineva cu inimă bună? Să cînte psalmi. Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, unghîndu-l cu untdelemn în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mîntui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica și de va fi făcut păcate se vor ierta lui” (Iacob V, 13—15).

Toate cărțile noastre de slujbă sînt cărți de rugăciune. Viața creștină se exprimă prin rugăciune, prin legătura cu Dumnezeu pe această cale. Rugăciunea este semnul credinței. Duhul Sfînt s-a pogorît peste Apostoli cînd se aflau împreună, în rugăciune (F. Ap. IV, 31). Rugăciunea trebuie însă completată cu fapta cea bună. Fapta adevărate credință, cuvintele și sentimentele prin care e mărturisită. Fără faptă, credința mărturisită prin cele mai alese cuvinte și sentimente, rămîne fără efect mîntuitor. Teolog tranșant, fără să se piardă în amănunte și nuanțe uneori derutante, Sfîntul Iacob e în această privință categoric și grav (Iacob II, 26). Cînd se ocupă în chip special de aceasta, și Sfîntul Pavel e tot atât de limpede. E de ajuns să ne reamintim imnul dragostei din Epistola I către Corinteni, cap. XIII. Ceea ce scrie acolo despre credința fără dragoste e de-a dreptul un înspăimîntător izvor de dileme. Norocul e că totul e doar o teoretizare și metaforizare a ceea ce în realitate nu poate exista: o astfel de credință care să mute munții din loc, nici n-ar putea exista fără să fie dublată și de dragoste! Adevărata credință e adevărată numai conjugată cu fapta.

Din istoria Maramureșului



Români maramureșeni în timpul Sf. Liturghii. Este izbitoare asemănarea cu strămoșii noștri daci.

Situate la porțile Orientului, la răscrucea atitor drumuri și interese, avînd faima unor țări bogate, pitorești, ținuturile locuite de români au atras din cele mai îndepărtate timpuri diferite alte populații. Ispitiți de dărnicia domnilor și boierilor români sau fascinați de frumusețea naturală a priveliștilor noastre, ca și de bogăția pămîntului, numeroși negustori, misionari, oameni de carte și drumeți de pretutindeni se abat pe aceste mănoase meleaguri, ca oaspeți, sau se stabilesc definitiv, identificîndu-se uneori cu această primitoare patrie. Fermecătorul ținut al Transilvaniei oferă un exemplu elocvent în această privință. El a fost întotdeauna un adevărat rezervor etnic, din care, neconștient, de-a lungul veacurilor, s-a revărsat surplusul populației românești, trecînd munții spre miazăzi, spre răsărit și spre miazănoapte. Fenomenul se constată încă în vremea dacilor sau geților, așa cum semnală Vasile Părvan în remarcabila sa lucrare „Getica”. În evul mediu, îl găsim atestat de la primele documente referitoare la Transilvania; o scrisoare papală din 1234 adresată viitorului rege Bela al IV-lea al Ungariei și Diploma dată cavalerilor Ioaniți în 1247. Procesul trecerii românilor transilvăneni, pe versantul sudic și estic al Carpaților, a durat multe secole, fiind consemnat și în hărți. Harta statistică rusă a Principatelor, alcătuită între 1828—1832 și publicată în 1835, arată o serie întreagă de sate întemeiate de români transilvăneni, începînd din extremitatea de vest a teritoriului pe care avea să se constituie statul Țara Românească și pînă la extremitatea de nord a Carpaților moldoveni. Cele mai multe din aceste sate poartă numele satelor din vecinătatea lor,

cu adaosul caracteristic (de ex. Măneciu-Ungureni).

Depășînd firul istoriei bimileneare a poporului nostru, sufletul ne freacă de mîndrie în fața faptelor vitejești ale înaintașilor. Ne întorcem cu gîndul la anul 1342, anul morții regelui maghiar Carol Robert de Anjou, învinsul bătăliei de la Posada (1330). După moartea regelui Carol Robert, tronul Ungariei a fost ocupat de fiul său, Ludovic I care, spre deosebire de predecesorul său, a dat dovadă de un mai larg orizont politic. El organizează mai temeinic lupta împotriva invaziei tătare, antrenînd în acțiunea sa externă și forțele feudale din vecinătatea regatului ungar. În luptele pe care Ludovic de Anjou le-a dus contra tătarilor, o contribuție de seamă la victoria finală a avut voievodatul românesc din Maramureș. Români au contribuit în cea mai mare măsură la eliberarea teritoriului de la est de Carpați, așa cum menționează izvoarele literare. De altfel, între nord-vestul Moldovei și Maramureș, au existat legături istorice străvechi. Contribuția păturii feudale din Maramureș la constituirea statului feudal moldovean înseamnă de fapt cristalizarea unui îndelungat proces istoric de dezvoltare a forțelor feudale în cadrul aceleiași largi comunități de viață economică și culturală.

În primii ani ai secolului al XIV-lea, pe teritoriul viitorului stat feudal Moldova, situația politică și militară era dominată de două forte legate prin obiectivele luptei lor: feudalii din nord-vestul Moldovei și din Maramureș,

† LUCIAN FĂGARĂȘANUL
Episcop-vicar

(Continuare în pag. a 4-a)

Prioritatea binelui...

(Continuare din pag. 1)

petă. Omul cu un fond sufletesc curat, cu o concepție sănătoasă despre lume și viață „știe să prefere binele” (7, 15) în orice împrejurare și să dea la o parte răul (7, 18); „cit de frumoase sînt pe munți picioarele celui care vestește pacea, a solului de vești bune” (52, 7).

Binele este un apanaj al cărților didactice ale Sfintei Scripturi, mai ales. Dacă ne-am referi la ele am găsi destule argumente în favoarea afirmării că Sfînta Scriptură este o carte a binelui. O apologie a binelui o are ca ideal de viață Ecclesiastul cînd spune că „o singură greșală nîmicește mult bine” (9, 18). El vrea să înțeleagă și să apreciem după cuviință valoarea binelui, primatul binelui, supremația binelui în relațiile sociale, în evenimentele existențiale ale credincioșilor.

Binele este călăuză care îndrumă pe om pe calea împlinirii unui ideal de viață „omul cel bun, din comoara sa cea bună scoate afară cele bune” (Matei 12, 35).

Cu alte cuvinte binele dă putere și dragoste de viață, sporește gradul de bucurie, pentru că cel ce săvîrșește binele are dreptul să se bucure și el devine un fel de rezervor de bucurii și pentru alții, cînd „orice bine face roadă” (Matei 7, 19).

Binele este o valoare morală, o valoare socială fundamentală.

Săvîrșirea binelui este o datorie a omului, implicit a omului credincios, deoarece binele izvoară din ideile dialecticii creștine iar: „credința fără fapte bune este moartă” (Iacob 2, 17).

Sensul faptelor bune e larg. El nu se restrînge numai la cele religioase, ci include orice acțiune de caracter perfectibil pentru om. Binele dă o calitate muncii. Tovit s-a lăsat în întregime copleșit de munca în slujba binelui.

Femeia din Cartea Pildelor „a săvîrșit binele în tot timpul vieții ei” (Pilde 31, 12), fapt pentru care autorul o numește „o comoară de mare preț”.

Am putea spune că binele îl face pe om, om între oameni, un om deplin.

Localizarea adjectivului bun sau bine în formula de salutare: „Noroc bun!” sau: „Cu bine”, stimulează un fel de cult al valorilor între care binele deține un fel de primat.

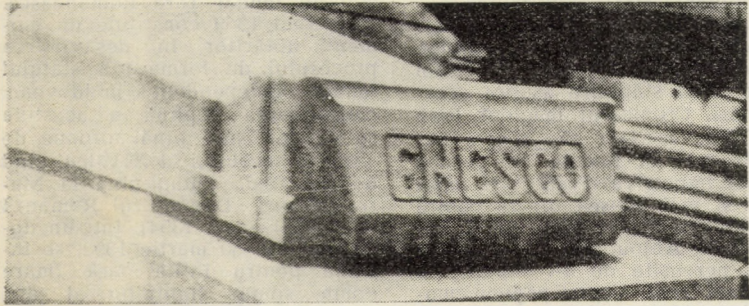
Iisus, în persoana căruia se întîlnesc însușirile în grad superlativ, e numit „Bunul Păstor”, „Păstorul cel bun” (Ioan 10, 12), a devenit modelul de bunătate al creștinilor.

E permis deci a afirma că un om bun e vrednic de toată stima și prețuirea, pentru că binele primează în evenimentele sale existențiale, este o valoare cu cea mai cuprinzătoare sferă.

Gînduri la mormîntul lui George Enescu din cimitirul Père Lachaise — Paris

Personalitatea lui George Enescu, ca muzician de renume mondial este unanim recunoscută de toți iubitorii de bine și frumos. Numele său este înscris cu litere de aur alături de cele mai prestigioase nume de muzicieni ale lumii.

Talentul muzical l-a moștenit din însușirile sufletești ale poporului român. Căci dintre toate calitățile, cu care este înzestrat neamul nostru românesc, afinitatea pentru muzică i-a fost mîngiere și sprijin în toate momentele întregii sale vieți. Cu acest dar al muzicii românului și-a împodobit chipul său lăuntric spre aleasă viețuire morală.



Faptul că George Enescu a început să cînte din instrumente improvizate din coceni de porumb, aceasta arată că s-a inspirat din viața poporului, de pe mînoasele ogoare ale Cracaliei Dorohoiului, unde și pînă astăzi rapsozii populari își improvizază instrumente muzicale din solzi de pește, din diferite frunze, dovedindu-se astfel că sintem un popor dotat cu talent muzical lăsat moștenire din moși-strămoși.

Născut în îndepărtatul sîtcu al Livenilor, din Nordul Moldovei, George Enescu își hrănea sufletul din ecoul muzicii populare românești, auzită pe la nunți, hramuri, în duminici și alte sărbători. La aceeași vîrstă a copilăriei i-a răsunat în urechi și melodiioasa muzică bisericască, interpretată cu atîta suflet de către bunicul său, preotul George Enescu, care „îndemna spre evlavie cugetele credincioșilor cu îngereasca sa voce”. Fermecătoarea cîntare și blîndețea bunicului îl atrăgeau pe micuțul muzician să-l însoțească tot timpul, fie acasă, fie la biserică, unde asculta sfînta slujbă fără respirație. Despre clipele acestea de neuitat singur mărturisește: „Eram atît de transportat încît pipăiam să văd dacă sînt într-adevăr în altar. Așa slujbă bisericască n-am pomenit și o voi ține mîntre toată viața mea”. Totuși George Enescu a fost reținut în dezvoltarea sentimentelor sale religioase, considerînd că lucrurile de mare preț trebuie păstrate în suflet cu toată discreția. Cu însușirile muzicale înnăscute și cultivate de mediul în care trăia, la vîrsta de cinci ani, cu o vioară adevărată, a început să învețe muzica de la interpretii talentați ai satului natal și din împrejurimi.

Atît de mult i-a pătruns în suflet melodia populară românească, auzită pe meleagurile satului de obîrșie, încît întreaga sa creație poartă amprenta muzicii românești, născută odată cu sufletul poporului. De pildă, în „Poema Română” el a cîntat „dorul de părinți și frați”, „de surori și tați”, de anii copilăriei și de viața poporului din care a odrăslit. Ca un copil care a simțit din plin atmosfera satului românesc, el redă cu sinceritate în muzică atmosfera de sărbătoare a satului românesc: sunetul toacei și clopotului de vecernie, hora flăcăilor și zumzetul de cîntec și strigături pline de voioșie. El redă în muzică sa murmurul izvoarelor cristaline, adierea vîntului, mlădierea popului, legănatul grîului, vuetul pădurilor, cîntecul privighetorii și al ciocîrlii. Cu gîndul și cu inima la poporul din care s-a născut Enescu se identifica, se contopea cu muzica, o asculta, o transmitea în jur prin farmecul viorii sale care „dîngea, se ruga, vibra de bucurie, vrăjea și subjugă pe auditori”. În muzi-

ca lui frumusețile naturii se contopesc cu năzuințele sufletului uman, care tinde spre înălțimi, iar acolo sus omenescul se apropie de dumnezeiesc, creatura de creator. Mai presus de talentul dăruit de Dumnezeu, el era pe deplin conștient că fără modestie „întreaga strădanie spre cele înalte este zadarnică”. Cei care l-au cunoscut în persoană mărturisesc că pe cit de impunătoare îi era înfățișarea exterioră, pe atît de naturală era modestia sa interioară. Și nu era o „modestie simulată a orgoliului, nici atitudinea disprețuitoare a omului încărcat de glorie”, ci o mo-

destie sinceră, convinsă. Dăruit cu această modestie cinstită era discret cu sine și cu cei din jur, cumpănit în vorbă și faptă. Accepta mult mai ușor să mîngie cu arcușul decît să țină discursuri pompoase. Însă, cînd i se impunea să vorbească știa ce să spună și se exprima cu înțelepciune și serioasă gîndire.

Cei care nu ne-am învrednicit să-l cunoaștem în persoană pe Enescu îi putem descifra marea personalitate ascultîndu-i opera nemuritoare și privindu-i mormîntul din cimitirul Père Lachaise din Paris, unde doarme somnul de „veșnică odihnă”, departe de pămîntul sfînt și drag al țării, pe care atît de mult l-a iubit. Situat pe aleea principală din fața capetelor mortuare, mormîntul, care adăpostește rămășițele pămîntului ale „luceafărului genului românesc”, este în aparență simplu, dar pentru noi este cel mai scump. Mormîntul lui George Enescu este simplu dar impunător. O placă din piatră de rîu, planșă, avînd o terminație de ascensiune dă impresia de masivitate, asemenea marilor sarcofagii egiptene. Pe partea exterioară, la terminația plăcii, gravat adînc „ENESCO”, își dă fiori, își oprește pasul pe loc ca să-ți pleci capul în semn de omagiu adus genului. Poate cel mai prețios omagiu ar fi să-i împlinim dorința sfîntă de a-i aduce rămășițele pămîntului în pămîntul moșilor și strămoșilor, fie la Liveni unde i-ar sta atît de bine, fie la Tescani unde îl așteaptă cavoul anume pregătît.

Acest mormînt strînge în jurul său românii de pe toate meridianele lumii aflați în trecere prin Paris. Ei vin ca să-și aducă omagiu lor celui care prin creația sa muzicală a contribuit la înobilirea omului. De cite ori am vizitat acest loc, atît de semnificativ pentru noi, de fiecare dată am întîlnit grupuri de confrăți români, medîtînd și înclinîndu-se cu pioșenie. Și cred că nu poate exista omagiu mai profund adus marelui muzician decît a așterne pe piatra funerară cusături românești, colivă de grîu, colac, flori și luminări aprinse în tainică rugăciune de „Veșnică prohodire”, după datina moștenită din străbuni.

Din locul pe care Bunul Dumnezeu i-a orînduit sufletul în slava Sa cerească se va fi bucurînd George Enescu vîzînd pe confrății săi că nu-l uită și vin să-i consacre cîteva clipe din viața lor în reculegere, în dragoste și rugăciune.

În momentele de reculegere e bine să ne gîndim că așa cum muzica reușește să contopească sufletele în armonia sa, sperăm că și mormintele marilor noștri înaintași pot constitui îndemn la unitate „în cugete și simțiri”, pentru toți cei „de un neam și de o lege străbună”.

† ADRIAN HRÎȚCU
Arhiepiscop

Dumnezeu, unul în ființă și întreit în persoane

(Continuare din pag. 1)

doă Persoane divine. Din veci și pînă-n veci, Tatăl naște pe Fiul și porcede pe Duhul Sfînt.

Dumnezeu Fiul. A doua Persoană a Prea Sfîntei Treimi este numită peste tot în Noul Testament „Fiul lui Dumnezeu”. Tatăl îl prezintă pe Mîntuitorul Hristos prin cuvintele: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit...” (Mt. 3, 16; 17, 5 și loc. par.). Fiul este El Însuși Dumnezeu adevărat (In. 1, 1, 18; Col. 1, 15—17; Fil. 2, 5—11 etc.). „Dumnezeu este lumină (I In. 1, 5), dar și Fiul este lumină (In. 8, 12). De aceea pentru a exprima deoiființimea Fiului cu Tatăl, Simbolul de credință spune că El este „lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat” (art. 2).

La plinirea vremii, Fiul lui Dumnezeu Cel născut din veci din Tatăl S-a făcut și Om adevărat, intrupîndu-se de la Duhul Sfînt și din Sf. Fecioară Maria. El a luat firea omenească și, fiind în același timp Dumnezeu adevărat și Om adevărat, a purtat toate urmările păcatului strămoșesc, răscumpărînd omenirea din robia păcatului și îndumnezeind firea omenească pe care și-a asumat-o.

Fiul lui Dumnezeu intrupat a fost numit Iisus, care în traducere înseamnă *mîntuire* sau *Mîntuitor* (Mt. 1, 20—21). El este Mesia (Hristos), Unsul despre care au vorbit proorocii.

Intruparea Fiului lui Dumnezeu precum și unirea celor două firi, dumnezeiască și omenească, în Persoana Sa, este și ea o mare taină a credinței creștine (I Tim. 3, 16).

Dumnezeu Duhul Sfînt. Sf. Scriptură ne învață că Dumnezeu nu este numai Tatăl și Fiul, ci și Duhul Sfînt.

În Noul Testament, Duhul Sfînt este prezent permanent în viața și activitatea Mîntuitorului. Potrivit făgăduinței făcute de Mîntuitorul (In. 7, 37—39; 14, 16—17 etc.), harul Duhului Sfînt este revărsat în Biserică la Cincizecime (F. Ap. 2, 1u), fiind prezent în ea neconținut de acum încolo (F. Ap. 9, 31; 10, 1u; 11, 15—16 etc.). În toate formulele treimice neotestamentare, Duhul Sfînt este înfățișat ca Persoană divină, distinct de Tatăl și de Fiul și împărțîndu-se împreună cu El de aceeași fire dumnezeiască.

Duhul Sfînt provine din Tatăl,

dar nu prin naștere, ca Fiul ci prin porcedere din veci. În expresia „Care din Tatăl porcede” (In. 15, 26) trebuie să vedem o afirmație clară asupra provenienței tainice a Duhului Sfînt ca Persoană din sinul Tatălui. Cînd spunem, în Simbolul credinței, că Duhul Sfînt este „împreună cu Tatăl și cu Fiul închinat și mărit” (art. 8), mărturisim că Duhul Sfînt este Persoană dumnezeiască, împreună cu Tatăl și cu Fiul, fiind ca și El veșnic, atotputernic, atotștiutor, pretutindeni de față și avîndu-l-se aceeași închinare și slavă ca și Tatălui și Fiului.

*

Cele trei Persoane divine sînt de o ființă, egale și veșnice. Tatăl este Dumnezeu adevărat, Fiul este Dumnezeu adevărat și Duhul Sfînt este Dumnezeu adevărat; dar avînd aceeași Ființă, nu sînt trei dumnezei, ci un singur Dumnezeu. Sf. Ioan Damaschin spune: „Cei trei sori care se compentrează sînt o singură lumină”. Iar un tropar din slujba ortodoxă a înmormîntării vorbește de o „Dumnezeire în trei străluciri”.

Dept aceea, închinîndu-ne Prea Sfîntei Treimi, să mărturisim „pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfîntul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită”.

Preotul Ioan Popescu ...

(Continuare din pag. 1)

găciunile mamei sale, care dorea ca fiul să continue lucrul întrerupt prea devreme de tatăl său Ioan Popescu urmează între 1855—1857 cursurile Institutului teologic-pedagogic din Sibiu, pe care le termină cu nota „întîia eminență”.

Mitropolitul Andrei Șaguna, care a știut să-și aleagă colaboratori și profesori „vrednici și oameni deplin calificați” pentru formarea preoților și învățătorilor, a numit pe tînărul Ioan Popescu ca profesor provizoriu la acest Institut (1857). În el Șaguna nutrea speranțe mari și-l caracteriza astfel: „Tînăr moral și de un caracter ferm, dotat de providență cu frumoase talente ce nu le-a îngropat în pămînt, ci și le-a dezvoltat pentru o chemare superioară în mijlocul poporului său”. Pentru aceasta în 1859, împreună cu prietenul său Zaharia Boiu, Ioan Popescu a fost trimis „să se pregătească pentru profesură”, în străinătate. Ioan Popescu studiază în Germania, la Universitățile din Jena și Lipsca, unde s-a dedicat filozofiei și pedagogiei. La Lipsca a fost elevul marelui pedagog Tuiscon Ziller, continuatorul lui Herbart și întemeietorul școlii „herbart-zilleriene”. Ioan Popescu împărtășește sistemul pedagogic al lui Herbart († 1841), după ce studiase și operele pedagogice ale lui Curtman, Niedergezäss, Benke, Dittes ș. a.

Tînărul Ioan Popescu nu a înșelat în așteptări pe cel care l-a trimis și l-a chemat la lucru, ci s-a distins prin seriozitatea și capacitatea sa intelectuală. Pentru aceasta abia întors în țară (1861) i s-a oferit catedra de filozofie de la Universitatea din Iași, iar în 1868, apreciat fiind ca om de știință de la care „școlile române așteptau rezultate remarcabile”, a fost invitat să primească conducerea Institutului pedagogic din București. Ioan Popescu a preferat să rămînă credincios arhierului său, de a fi spre folosul și luminarea poporului din Transilvania, și de aceea acceptă postul de profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu (1861—1892).

Din acest institut Ioan Popescu a răspîndit razele binefăcătoare ale științei teologice peste mințile și inimile a treizeci de generații de preoți și învățători. Deși titular al catedrei de studii pedagogice (predînd Pedagogia generală, Logica și Psihologia) a mai predat Teologia dogmatică și Dreptul bisericesc.

Unul dintre discipolii săi apropiați, care s-a împărțit de mult sprijin și iubire din partea lui Ioan Popescu îl descrie astfel: „Era un om religios din convingere. Prelegerile lui de Dogmatică nu erau seci expuneri de

dogme, sprijinite de sumedenie de citate, ci erau niște expuneri clare a adevărurilor de credință, bazate pe cite un citat două mai marcante și apoi întemeiate pe întîmplări zilnice ori scoase din istoria vremilor” (Dr. P. Șpan).

Ioan Popescu profesorul cu „o înută demnă, acoperită de haina neprihănită a preoției” — s-a știut apropia cu multă dragoste de elevii săi, iar aceștia l-au iubit mult. Înțelegînd situația din Transilvania acelor vremi și nevoia de cultură a preoților și învățătorilor călăuzesc elanul tinerilor dornici de carte într-o direcție foarte bună — lectura. În acest sens organizează o societate de lectură care în 1868 a fost recunoscută și mult apreciată. Această societate a funcționat vreme de peste opt decenii fiind un adevărat laborator în care mulți dintre viitorii preoți sau învățători și-au format gustul de citit, și-au stimulat dezvoltarea talentelor, și-au dezvoltat darul oratoric, s-au deprins cu discuşia academică.

Profesorul Ioan Popescu a desfășurat o bogată activitate publicistică.

A scris studii, articole, comunicări și recenzii prin mai multe periodice: Educatorul din București, Telegraful Român, Transilvania ș. a. El singur scrie și publică în 1863 la Sibiu „Organul pedagogic, pentru educație și instrucție” — prin care a dat învățătorilor „noțiunile cele mai indispensabile, atît despre organizarea școlilor, cit și despre modul de predare a materiei de învățămînt și despre susținerea disciplinei din ele”. Prin aceste publicații I. Popescu încerca să îndrepte atenția oamenilor culți spre problemele pedagogice, care erau de o necesitate vitală pentru neamul nostru. El justifică, ca o necesitate a timpului introducerea pedagogiei herbartiene în școală.

Dîndu-și seama de lipsa manualelor școlare a publicat: „Compuțul în școala primară” (1864); *Întîia carte de lectură și învățatură pentru școlile populare române* (1870); „A doua carte de lectură și învățatură pentru școlile populare române” (1874) pe care O. Ghîbu o califică „cea dintîi carte românească lucrată temeinic pe baza pedagogiei germane”. Aceste trei manuale le-a publicat el, iar altele au rămas în manuscris și apoi au fost publicate de urmașul său la catedră pedagogul Dr. Petru Șpan. El a alcătuit primele cărți de școală după cerințele pedagogiei științifice (Prof. Dr. N. Terchilă).

Dar pedagogul I. Popescu a scris și trei volume „monumentale în literatura noastră pedago-

gică”: *Pedagogia*, care intrunește 388 de pagini și a apărut în patru ediții 1868, 1873, 1892, 1902. Aici se ocupă de principiile pedagogice, mijloacele educației, familia ca instituție de educație ș. a.

Compendiul de pedagogie pentru părinți, educatori, învățători și toți bărbaii de școală; apare în 1868 și tratează despre om ca obiect al educației, fenomenele vieții fizice și spirituale ale omului; principiile pedagogice generale.

Psihologia empirică sau știința despre suflet între marginile observațiunii are 290 de pagini și apare în două ediții. Despre această lucrare M. Ralea a spus că a fost „prima lucrare originală de psihologie în limba română... E o lucrare care dovedește o solidă informație... și un real talent de expunere”.

Pedagogul I. Popescu a pus și a rezolvat, în spiritul pedagogiei herbartiene problema organizării învățămîntului teologic. Întregul său plan de învățămînt este pătruns de un duh curat creștinesc. Învățămîntul teologic, spune el, trebuie să aibă în centru religia creștin-ortodoxă. El militează neobosit în spirit herbartian pentru introducerea învățămîntului educativ în școală, potrivit căruia studierea disciplinelor să nu aibă ca scop numai îmbogățirea cunoștințelor, ci mai întîi trebuie să contribuie la cultivarea inimii și la formarea caracterului religios-moral, scopul principal al educației fiind formarea caracterului moral. Pedagogul I. Popescu s-a străduit pentru legarea învățămîntului de viață.

Preotul Ioan Popescu profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu a fost acela care a răspîndit pentru întîia dată la noi ideile marelui pedagog și gînditor Herbart.

Valoarea lui ca om al științei a fost recunoscută chiar și dincolo de hotarele patriei, fiind ales membru ordinar în „Reuniunea pentru pedagogia științifică din Germania”, iar Academia Română apreciînd activitatea sa pedagogică l-a ales la 13 septembrie 1877 ca membru corespondent al ei.

Pedagogul Ioan Popescu se stinge din viață la 15 martie 1892 asemenea unei lumini care consumîndu-se pe sine, a împărțit lumină pentru toți aceia care alergau cu drag spre ea (Zaharia Boiu).



Din istoria Maramureşului

(Continuare din pag. a 2-a)

și forțele feudale din podișul și cimpia Moldovei, între care se singularizase cele din regiunea Birladului.

Prin 1345, profitând de războiul tătarilor cu polonezii și de conflictul lor cu negustorii italieni de la Marea Neagră, Ludovic organizează o mare expediție la care participă și românii din Maramureș și probabil oști din Țara Românească. Revenea, astfel, forțelor românești greul luptelor împotriva tătarilor. Pe măsură ce teritoriul Moldovei era eliberat de sub dominația tătară, regatul maghiar căuta să-și extindă stăpânirea de la est de Carpați.

În anii 1352—1353, în urma unor repetate victorii obținute împotriva tătarilor, cu sprijinul populației locale, s-a constituit pe versantul răsăritean al Carpaților o „marcă militară”, care căuta să prelungească zona de dominație maghiară în direcția noilor acțiuni antimongole și care avea menirea să stăvilească năvălirea tătarilor în regatul maghiar. Cu conducerea noii mărci, constituite în nord-vestul Moldovei, cu centrul probabil la Baia, a fost investit un dregător al regatului Dragoș, voievod român din Maramureș, care se acoperise de glo-

rie în luptele contra tătarilor. Ajuns conducător al Moldovei, Dragoș este acceptat de căpeteniile politice locale, interesate să continue lupta anti-tătară, în condițiile formării unui organism politic mai cuprinzător. Noua formație politică, adevărată pavăză a Transilvaniei, era încă departe de a cuprinde întreg teritoriul Moldovei, iar Dragoș se înfățișa ca un „dux” al noii mărci de graniță a statului său. Dragoș, devenit erou legendar, stăruie în amintirea posterității ca ctitor al bisericii de lemn din Volovăț și creator al unei dinastii, a Dragoșitelor.

Inscripția pusă de Ștefan cel Mare, la 1473, pe mormântul lui Dragoș și care a fost transportată odată cu biserica de lemn de la Volovăț, la Putna, evocă și ea crearea de către Dragoș a unei dinastii în Moldova. Cu acest prilej, Ștefan cel Mare îl numește pe Dragoș „Strămoșul” său, subliniind, în felul acesta, continuitatea dinastică și rolul voievodului maramureșean de fondator al statului moldovean.

În vremea lui Dragoș și a urmașilor săi (Sas, apoi Balc), intervenția regatului maghiar în Moldova a creat mari nemulțumiri. Devenea tot mai puternică dorința desprin-

derii de Ungaria și a creării unui stat feudal propriu, în timp ce în Moldova creșteau nemulțumirile față de politica regatului ungar și a feudalilor veniți de peste Carpați, în Maramureș se petrecea un fapt oarecum similar. La începutul sec. al XIV-lea țara Maramureșului, una din cele mai vechi și puternice autonomii românești, vedea apropiindu-se primejdia pierderii libertăților sale. Noua ofensivă împotriva autonomiilor românești pornită de Ludovic I a dezlănțuit mișcarea de sub conducerea voievodului Bogdan de Cuhea. Un document emis de cancelaria regală la 21 octombrie 1343 îl caracteriza pe exponentul forțelor de rezistență din Maramureș ca „fost voievod de Maramureș”, „necredincios” sau „infidel”. Într-adevăr, folosind lipsa de coeziune din rândul feudalilor români din Maramureș, regele Ludovic de Anjou a reușit să-l înlocuiască pe Bogdan din funcția de voievod, însă încercarea de-a înlocui organizația voievodatului cu comitatul a eșuat, instituția ca atare continuând să existe, cu mici întreruperi. Nemulțumit de tendințele tot mai accentuate de imixtiune ale regatului maghiar în străvechea viață și în felul de organizare proprie a Maramureșului, înfrânt în încercarea sa de a apăra autonomia țării lui, Bogdan și fiii săi au trecut în taină, în 1359, din Maramureș în

țara Moldovei, cum ne informează un document din 2 februarie 1365, dat de Ludovic I (1342—1382) și Cronica Dubnicensă, care afirmă că numărul însoțitorilor lui Bogdan a fost apreciabil. Răzvrătitul Bogdan, „infidelul notoriu”, cum îl caracteriza cancelaria ungară, se alătură mișcării din Moldova și ajunge — ales de boierii moldoveni — conducătorul forțelor locale de rezistență. Folosindu-se de conjunctura externă favorabilă desprinderii teritoriului de est de Carpați de regatul maghiar, de faptul că regele Ludovic era preocupat de conflictul cu Veneția și de problemele ce surveniseră după moartea lui Ștefan Dușan al sîrbilor precum și de slăbirea presiunii tătare, Bogdan îndepărtează pe Balc, urmașul lui Sas, devotat regelui maghiar, și izbutește, în 1359, să pună capăt dependenței Moldovei de influența străină. El devine primul domn de sine stătător al Moldovei (1359—1365) și respinge toate încercările regelui Ungariei de a avea stăpânire asupra acestei țări. Cronicarul maghiar Ioan de Tirmava arată că „regele Ludovic mai în fiecare an pornea război împotriva rivalilor și rebelilor și mai adesea ori în contra moldovenilor”. În 1364—1365, Ludovic de Anjou, din cauza încercării nereușite de a-l supune pe Bogdan, care, „spre paguba majestății sale”, continua să domnească în Moldova, se resemnea-

ză, încetează presiunea militară la est de Carpați și se mulțumește cu confiscarea averii lui Bogdan din Maramureș, pe care o dăruiește voievodului Balc, cel alungat de pe tronul Moldovei.

După anul 1365, data morții lui Bogdan, regele maghiar, restabilind pacea cu Moldova, recunoștea de fapt schimbările petrecute la răsărit de Carpați, reorganizate de voievodul maramureșean.

În vremea cîrmuirii lui Bogdan, noul stat de sine stătător, Moldova, începe să-și întindă hotarele spre nord, sud și est, incluzând alte formațiuni politice românești existente pe teritoriul de la răsărit de Carpați, într-o singură conducere statală.

Anul 1359 a intrat în istorie ca anul întemeierii statului feudal Moldova, după cum anul 1330 este considerat anul întemeierii statului feudal Țara Românească. Deși anul 1359 constituie un moment hotărîtor în desăvîșirea procesului de formare a statului feudal independent moldovean, consolidarea deplină a acestuia se va desfășura pînă aproape de sfîrșitul secolului al XIV-lea, cînd hotarele sale ajung pînă la Marea Neagră. Domnitorul Roman I (cca. 1391—cca. 1394), într-un document din 30 martie 1392, se intitula pentru întia oară „mare domn, singur stăpînitor al țării Moldovei de la munte pînă la Mare”.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

SIBIU

● Intre 4—10 februarie 1983, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a luat parte la întrunirea pan-europeană a reprezentanților Bisericilor din Europa, la Viena, în castelul Neuwaldegg, în vederea pregătirii celei de a VI-a Adunări generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, care va avea loc la Vancouver, în Canada, în iulie-august 1983. I.P.S. Sa a prezidat Comitetul de redactare a documentelor și ședința finală în care au fost aprobate aceste documente.

● Cu prilejul vizitei în Austria, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a vizitat și parohia ortodoxă română din Viena, păstorită de pr. Dr. Marin Branșiță. Duminică, 6 februarie, a vorbit credincioșilor și a luat parte la o întâlnire cu românii de acolo la sediul Asociației Unirea. Au fost de față D-1 Ambasador Octavian Groza, P.S. Episcop Vasile al Oradiei, D-1 Episcop Laszlo Papp al Eparhiei Reformate din Oradea. Au fost de asemenea prezenți orchestra Nicușor Predescu și cîntăreața Ștefania Rareș, aflați în turneu în Austria.

● Duminică, 13 februarie a.c., Prea Sfințitul Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a participat la oficierea Sfinței Liturghii în parohia Veseud, prot. Sibiu. Cu acest prilej Prea Sfinția Sa a ținut un cuvînt de învățătură legat de pericopa Evangheliei duminicale. Tot la aceeași dată, Prea Sfinția Sa a vizitat și parohia Hamba, prot. Sibiu.

● Duminică, 20 februarie 1983, din încredințarea Înalt Prea Sfinției Sale, Prea Sfințitul Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a oficiat Sf. Liturghie în Poiana Sibiului,

comună cu frumoase tradiții bisericești și cu minunate costume și obiceiuri populare specifice „Mărginimii Sibiului”. La încheierea Sf. Liturghii, Prea Sfinția Sa a ținut un ziditor cuvînt de învățătură în legătură cu pericopa din Duminica Canaanenici.

CLUJ

● Înălții noștri Ierarhi între 28—30 ianuarie 1983, luînd parte la Sinodul mitropolitan ce s-a ținut la Sibiu, hramul Seminarului Teologic Ortodox Român din Cluj-Napoca, ce trebuia să se țină la 30 ianuarie, s-a ținut la 31 ianuarie 1983, astfel putînd să participe și Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil Herineanu și Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian Chira Maramureșanul.

Manifestarea sărbătorească s-a desfășurat în sala festivă a Seminarului.

P. C. pr. Nicolae Buda — duhovnicul școlii — în referatul „Sfinții Trei Ierarhi, călăuzitori ai teologiei actuale” a elogiat personalitatea celor trei sfinți și mari dascăli ai creștinismului.

Citirea de către seminaristi a unor pasaje din operele Sfinților Ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan, precum și interpretarea unor imne religioase de către corul elevilor condus de P. C. Ioan Brie, au constituit cu adevărat un minunat moment sărbătoreț închinat Sfinților Trei Ierarhi, care sînt ocrotitorii acestei școli teologice.

În cuvîntul lor, Înălții noștri Ierarhi, cu părintească dragoste au împărțit elevilor seminaristi, aleeșe povești, privind formarea lor ca viitori slujitori ai Sfinței noastre Biserici, după pilda Sfinților Vasile, Grigorie și Ioan.

ALBA IULIA

● Pe linia preocupărilor pastorale, P.S. Sa în ziua de 8 ianuarie a vizitat șantierul bisericii din parohia Bălcaciu, prot. Aiud îndemînd pe preot și creștinii frumos lucru început, închinat Domnului.

În aceeași zi P.S. Sa ajunge în orașul Tg. Mureș unde prezidează o ședință de lucru a Consiliilor parohiale de la Catedrala din oraș.

● În 9 ianuarie, continuînd tradiția începută de a vizita și săvîrși dumnezeieștile slujbe și în sfințele locașuri de pe cuprinsul Eparhiei, prilej de întîlnire în rugăciune cu fiii duhovnicești din Eparhie, P.S. Episcop Emilian a săvîrșit Sf. Liturghie în Catedrala din Tg. Mureș, hirotonind întru diacon pe candidatul la preoție Laurențiu Hălmașiu și întru preot pe C. Diac. Silviu Negruțiu, pentru parohia Glodeni, prot. Tg. Mureș.

● În 16 ianuarie P.S. Episcop Emilian este în mijlocul soborului mănăstiresc de la Mănăstirea Rîmeț, unde a participat la Sf. Liturghie în paraclisul mănăstirii și a rostit un cuvînt de învățătură pentru credincioșii prezenți cit și pentru viețuitoarele acestei vetre de spiritualitate ortodoxă românească.

În după-masa aceleiași zile P.S. Episcop Emilian a vizitat biserica fostei Episcopii a Geoagului.

● În perioada zilelor de 17—21 ianuarie 1983, la Centrul Eparhial sub direcția îndrumare a P.S. Episcop Emilian s-a desfășurat prima serie a cursurilor de îndrumare misionară cu preoții din Eparhia Alba Iulia. La aceste cursuri au participat P. C. Preoți Profesorii de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, care au susținut prelegeri cu teme misionare.

● Duminică 23 ianuarie, P.S. Episcop Emilian a vizitat schitul Afteia din protopopiatul Alba Iulia.

SEMNALĂM... SEMNALĂM... SEMNALĂM...

● Secolul 20^o, nr. 1—2—3/1982, publică sub semnătura lui Marius Rălian un „De vorbă cu... Giancarlo Vigorelli”, scriitor, ziarist, critic și editor italian, din care spicuim: „Îmi amintesc de întîlnirile mele cu Arghezi și de cele avute aici, la Milano, îndată după război, cu Sadoveanu; apoi întîlnirea cu Geo Bogza, cu care am petrecut — împreună cu Balaci și cu Jebeleanu — poate cea mai frumoasă noapte de Crăciun din viața mea; era la Mănăstirea Căldărușani, unde am ascultat un concert de muzică sacră și profană, am discutat despre literatură și despre cîte altele, în jurul unei mese pe care n-o voi uita. Era cu noi și un prelat care scrisese o carte — intitulată dacă nu mă înșel „Trei zile cu Satana”, pe care ulterior mi-a și trimis-o...” (p. 258). Seara de Crăciun cu Vigorelli a fost înfrumusețată și de dragostea lui pentru România. „Prelatul” era vicarul patriarhal din acea vreme, Antonie Plămădeală, care de altfel îi și invitase pe toți la Căldărușani, iar titlul exact al romanului era „Trei ceasuri în iad”. Se vede că Vigorelli n-a mai găsit cartea printre cele 30.000 de volume ale sale! Trei zile ar fi fost prea mult, chiar în măsura de timp a simbolului și a metaforei.

● În Editura Muzicală, București, 1982, Bernard Gavoty publică „Amintirile lui George Enescu”, trad. din l. franceză de Romeo Drăghici și Nicolae Bilciurescu. Reținem mărturisirea marelui muzician român de pe ultima pagină: „Cum cred în muzica pe care am iubit-o atît, cred și în Dumnezeu, care m-a creat.

ANTONIE DE LA PRISLOP

O viață de om închinată muzicii corale bisericești: muzicianul și dirijorul Dumitru Bizdidean din Brașov

Dacă în general arta muzicii este — după cum se știe — de neconceput fără o dotație specială, activitatea dirijorală este în mod cert expresia unei reale vocații. A dirija un cor, a-l constitui și mai ales a-l conduce la realizări și performanțe muzicale deosebite, comportă calități pe care, trebuie să recunoaștem, puțini muzicieni le posedă, chiar și dintre cei mai proeminenți.

Prezența unor asemenea calități, a unei atari vocații, a dovedit-o din plin Dumitru Bizdidean prin numeroasele coruri ce a constituit și a dirijat în cei 56 de ani de activitate dirijorală în slujba Bisericii noastre strămoșești.

Prezentăm mai jos o listă a bisericilor în care D. Bizdidean a organizat și dirijat coruri, cu numărul de ani serviți în slujba

fiecăreia, începînd cu anul 1925:

1. La biserica din Brașovul Vechi 2 ani; 2. la Sf. Treime de pe Tocile — Brașov: 39 ani; 3. la Sf. Nicolae din Prund — Brașov: 2 ani; 4. la biserica din Moeciul de Jos — Bran: 2 ani; 5. în orașul Sfințu Gheorghe — Covasna: 2 ani; 6. în com. Hărman — Brașov: 5 ani; 7. la biserica din Cristian — Brașov: 4 ani; Total 56 ani.

Dar să nu uităm numeroasele sale concerte de colinde, prezentate unui public select, îndeosebi cu corul bisericii Sf. Treime de pe Tocile. Aceste concerte, ale căror programe bogate, constînd fiecare din cîte 20—25 colinde de autori de prestigiu — iar unele piese executate, fiind armonizate de însuși dirijorul — i-au adus o faimă legitimă în Brașov

și jur, că el pășește pe urmele marilor săi înaintași din trecutul muzical atît de glorios al Brașovului. Dintre cele 45 concerte de colinde pe care le-a dat D. Bizdidean pînă azi, opt au avut loc în comunele din jurul Brașovului, dar și acestea au fost audiate de un foarte numeros public din oraș.

În concluzie, o activitate care pur și simplu ne uimește, ne impresionează, dovedind nu numai indiscutabila sa vocație în materie muzicală, dar în același timp, și o rară pasiune și neobosit elan în slujirea Sf. noastre biserici — calități care se extind pe perioada întregii sale vieți, întrucît și azi, la cei 76 de ani ai săi, dirijează corul bisericesc din com. Cristian, jud. Brașov.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Asist. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.